

danne tvungne Menighedsraad, som Kirkekommissionen havde foreslaaet. Han brød dermed og foreslog Sognebaandsløsningsloven med den udtrykkelige Erklæring, at nu skulde man for Fremtiden bygge Folkekirken ikke paa Sognegrænser, men paa frivillige Sammenslutninger; det skulde være Udgangspunktet for den kommende Kirkeforfatning. Saaledes blev Løven begrundet — jeg har i min Betænkning aftrykt Ordene, og i det Spor ere vi siden gaaet. Vi have prøvet paa at fjerne al Tvang fra Folkekirken og lidt efter lidt at løse Baandet mellem Kirke og Stat. Derfor have vi ophævet Daabstvangen og ophævet Konfirmationstvangen; saaledes at Folkekirkens Medlemmer ikke ere nødte til at lade deres Børn døbe og ikke ere nødte til at lade dem konfirmere. Endvidere have vi arbejdet paa, men det er desværre endnu ikke lykkedes, at de heller ikke skulle være nødte til at lade sig kirkelig vie eller kirkelig begrave. Men i dette Spor have vi arbejdet paa at løse Baandene mellem Kirke og Stat. Paa den anden Side have vi prøvet paa at gøre Tilstanden inden for Folkekirken saaledes, at der kunde udvikle sig det størst muligt frivillige Liv, i Erkendelse af, at det religiøse Liv kan ikke ordnes ved nogen som helst ydre Lovbestimmelser; det kan kun udvikle sig paa frivillig Maade. Vi have givet Lovene om Sognebaandsløsning og om Valgmenigheder og Løven om Brug af Kirkerne osv., og derved have vi efterhaanden søgt at omdanne Folkekirken fra et Samfund af Menigheder, der var ordnet af Staten ved Love, Anordninger og udvortes Grænser, til et Samfund af Menigheder, der vare ordnede af Folket selv ved frivillig Sammenslutning. Man har givet Mindretallet deri Ret gennem Lovene om Sognebaandsløsning og Valgmenigheder, og man har prøvet paa at give Flertallet dets Ret, saaledes at ogsaa Flertalsmenighederne saa vidt mulig kunne slutte sig frivillig sammen derved, at de selv valgte deres Præster. Saaledes har man prøvet at ordne Folkekirken ad frivillig Vej, og bagved dette har der ligget et Kirkeforfatningsideal. Det er slet ikke Tilfældet, at alt, hvad der er foregaaet, er gaaet i Retning af Opløsning og Anarki. Det er tværtimod gaaet i Retning af at opbygge Folkekirken paa et Frivillighedens Grundlag, saaledes at baade Flertallet valgte sin Præst, og Mindretallet valgte sin, og at saa igen Præsterne, baade Sognemenighedernes og Valgmenighedernes Præster, valgte Bisperne, saa Bisperne ikke længere vare Regerin-

gens Embedsmænd, men Kirkens Tillidsmænd. Paa denne Maade vilde Bisperne og Repræsentanter for de frivillige Menighedsraad kunne danne et Grundlag for en Kirkerepræsentation, som kunde give Folkekirken den Røst, den for Tiden mangler. Et Kirkeraad til at give Love tror jeg ikke, vi skulle ind paa. Efter den danske Grundlov er det Kongen og Rigsdagen i Forening, der give Love og ingen andre. Men det, der er Trang til, er en Repræsentation for Folkekirken, der kan give Udtryk for det Liv, der rører sig i den, og det har man ment at kunne naa gennem en Kirkeforfatning, bygget paa Frivillighedens Grund, som den jeg har skitseret. Jeg er overbevist om, at vi ad den Vej ville faa Biskopper, der ganske anderledes ville være et Udtryk for det kirkelige Liv i Menighederne, end de kunne være det, naar de ansættes af Ministeriet saaledes som nu. Se vi, hvilke Mænd der i Danmark egentlig have været de ypperste Biskopper i forrige Aarhundrede, saa tror jeg, at alle ville være enige om, at det er de tre: Münster, Grundtvig og Vilhelm Bech. De have i Virkeligheden været de tre Hovedbiskopper, og af dem har kun den ene været fungerende Biskop, den anden havde kun Titel af Biskop, og den tredie var kun en almindelig Sognepræst. De havde imidlertid den aandelige Myndighed, fordi de stode med Tilliden i de kirkelige Kredse, og Mænd, der nyde en saadan Tillid, gælder det at faa frem til de øverste Pladser i vor Folkekirke. De ville paa naturlig Maade kunne findes gennem Valg af de Præster, som igen ere valgte af Menighederne. Paa den Maade kunde Folkekirken efterhaanden blive omdannet til et virkeligt Trossamfund i Lighed med de andre frivillige Trossamfund, og jeg tror, at en saadan Omdannelse vilde være gavnlig for Folkets Skyld; thi hvis der blev en frivillig Kirke i vort Folk, og Folket sluttede sig til den, fordi det var glad ved den, vilde den længe bevare sin Indflydelse paa Folket. Jeg tror, at Folkekirken vilde kunne holde Folkets store Flertal hos sig paa denne Maade, og det betragter jeg som en stor Velsignelse for Folket. Ogsaa for Kirken, tror jeg, at det vilde blive af stor Betydning; at gaa denne Frivillighedens Vej, thi saa vilde der komme mere Sandhed ind i alle dens Forhold, og saa vilde den kunne udvikle sig saaledes, at naar en Gang Adskillelsen kommer, den endelige Adskillelse mellem Kirke og Stat, da vilde Kirken have haft en rig Erfaring for, hvorledes man kunde